

Datum: 18. 6. 2024

SPOROČILO ZA JAVNOST

Znani so rezultati mednarodne raziskave PISA, ki je v letu 2022 prvič na mednarodni ravni preverjala ustvarjalno mišljenje 15-letnikov

Najnovejši podatki iz preizkusa ustvarjalnega mišljenja v raziskavi PISA 2022, v katerem so sodelovali 15 let stari mladostniki iz kar 64 držav, pri mladih iz slovenskih šol kažejo na podpovprečne dosežke na področju ustvarjalnega mišljenja, kljub temu da so poročali o pogostejši udeležbi v aktivnostih s področja ustvarjalnosti na tedenski ravni kot njihovi vrstniki iz držav OECD. Slovenski mladi tudi izražajo bolj negativna stališča do različnih vidikov ustvarjalnosti. Tako v primerjavi s povprečjem OECD poročajo o nižji lastni samoučinkovitosti na področju ustvarjalnosti in domišljije, odprtosti za pridobivanje novega znanja ter odprtosti za umetnost in pridobivanje novih izkušenj.

Pedagoški inštitut je na današnji novinarski konferenci predstavil rezultate mednarodne raziskave PISA 2022 s področja ustvarjalnega mišljenja za Slovenijo.

DOSEŽKI NA PODROČJU USTVARJALNEGA MIŠLJENJA

Povprečni dosežek dijakov in dijakinj v Sloveniji je pri ustvarjalnem mišljenju pod povprečjem držav OECD. Od slovenskih se pomembno ne razlikujejo povprečni dosežki vrstnikov iz Čila, Hrvaške, Islandije in Slovaške. Najvišje rezultate so dosegli 15-letniki v Singapurju, Južni Koreji in Kanadi.

V vseh primerjanih državah, tudi v Sloveniji, so dijakinje dosegle višji rezultat od dijakov. Med srednješolskimi izobraževalnimi programi v povprečju najvišje dosežke ustvarjalnega mišljenja PISA izkazujejo dijaki in dijakinje, ki obiskujejo programe splošne gimnazije, najnižje pa tisti, ki obiskujejo programe srednjega poklicnega izobraževanja. Med dijaki in dijakinjami s šibkim socialno-ekonomskim ozadjem jih približno 13 % izkazuje ustvarjalno mišljenje v zgornji četrtini rezultatov v Sloveniji.

SPREMLJAJOČI DEJAVNIKI DOSEŽKOV

Slovenski 15-letniki so izkazovali bolj zavzeto reševanje nalog ustvarjalnega mišljenja od vrstnikov iz držav OECD. Obenem so poročali o pogostejši udeležbi v aktivnostih s področja ustvarjalnosti na tedenski ravni in negativnejših stališčih do različnih vidikov ustvarjalnosti. Podpovprečni delež (72 %) slovenskih dijakov in dijakinj meni, da smo lahko ustvarjalni pri kateremkoli predmetu, prav tako podpovprečni delež (39 %) pa jih meni, da je ustvarjalnost nekaj, kar je mogoče razvijati. Slovenski 15-letniki so, v primerjavi s povprečjem OECD, nižje ocenili lastno samoučinkovitost na področju ustvarjalnosti in domišljije, odprtost za pridobivanje novega znanja ter odprtost za umetnost in pridobivanje novih izkušenj.

Dr. Mojca Juriševič s Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani poudarja, da *»rezultati glede na zadnje izsledke mednarodnih raziskav znanja PIRLS, ICCS in PISA, pa tudi nekatere nacionalne pokazatelje, niso veliko presenečenje. Po sodobnem pojmovanju je ustvarjalne dosežke namreč treba razumeti v soodvisnosti prepleta potencialov, znanja, osebnostnih lastnosti in dejavnikov okolja, naši otroci in mladostniki pa v omenjenih raziskavah v povprečju niso pokazali visokih ravni znanja, poleg tega pa so poročali o nižji samopodobi, slabših odnosih z učitelji in starši, nižji pripadnosti šoli, psihosocialnih stiskah, nižji notranji motiviranosti za učenje, manjši odprtosti do novosti, manj pozitivnih prepričanij do ustvarjalnosti in medvrstniškem nasilju. Tudi t. i. »ocenomanija«, ki preveva naš vzgojno-izobraževalni sistem v zadnjih dveh desetletjih, s svojo enostransko naravnostjo k visokim ocenam ne dopušča prostora za ustvarjalno učenje in znanje. Žal lahko zaenkrat te rezultate primerjamo le v mednarodnem kontekstu, saj doma kljub empirično pripoznani vrednosti ustvarjalnega mišljenja za kakovost učenja, znanja in življenja ter razvoja družbe temu področju nismo namenili ne strokovne ne raziskovalne pozornosti. Zato se zdi smiselno, da počakamo na natančnejše analize, ki nam bodo dale*

empirično podprta pojasnila, obenem pa takoj začnemo s sistematično krepitvijo znanih dejavnikov, ki spodbujajo ustvarjalno učno okolje, ustvarjalno razmišljanje in ustvarjalne dosežke učencev. V osnutku Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja 2023/33 je ustvarjalna naravnost vzgojno-izobraževalnega sistema opredeljena kot pomemben steber varnega in spodbudnega učnega okolja, predlagani so tudi konkretni strateški cilji, ki jim z vidika predstavljenih rezultatov nedvomno velja slediti.«

Ob objavi rezultatov raziskave je **minister za vzgojo in izobraževanje, dr. Darjo Felda**, povedal:

»Dosežki 15-letnikov v Sloveniji na področju ustvarjalnega mišljenja v mednarodni primerjavi z njihovimi vrstniki nam sporočajo, da področje spodbujanja ustvarjalnosti lahko še izboljšamo. Ustvarjalnost na ministrstvu prepoznavamo kot nacionalno pomembno temo, zato smo tudi naročili ciljni raziskovalni program, ki bi razgrnil potrebe na področju razvoja ustvarjalnega potenciala nadarjenih učencev. Deloma se izboljšav v sistemu že lotevamo, saj v šolah trenutno poteka poskus za posodobitev koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci. Vmesno poročilo izvajalcev poskusa na Zavodu za šolstvo nam med drugim sporoča, da se učitelji v velikem delu ne čutijo usposobljeni za odkrivanje nadarjenosti in delo z nadarjenimi, obenem pa tudi to, da pouk velikokrat še vedno poteka v klasični, enosmerni frontalni obliki.

Obetamo si, da bo prenova učnih načrtov prinesla nove spodbude - predvsem s skupnimi cilji učnih načrtov vseh predmetov. Pomemben je tudi razvoj ustvarjalnega mišljenja na splošno, saj smo lahko ustvarjalni pri vseh predmetih. Na ustvarjalnost gotovo vpliva tudi to, kako v šoli preverjamo in ocenjujemo znanje. Ustvarjalnost namreč spodbuja možnost, da pri učenju delamo napake in nam tega nihče ne šteje v slabo. Pomembna je torej redna kakovostna povratna informacija ter ustvarjanje možnosti, da si učenci sami izbirajo različne poti do učnih ciljev. Vse to je skladno s konceptom formativnega spremljanja, ki se s podporo Zavoda za šolstvo že razvija v mnogih šolah in upam, da se razširi tudi na vse ostale.«

****

Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenek PISA (*Programme for International Student Assessment*) je dolgoročen projekt primerjanja znanja in spretnosti učencev in učenek v državah članicah Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in državah partnericah. Z raziskavo sicer ugotavljamo ravni bralne, matematične in naravoslovne pismenosti dijakov in dijakinj pri starosti 15 let, v letu 2022 pa je bilo **v raziskavo prvič vključeno tudi preverjanje ustvarjalnega mišljenja**. Pri preverjanju slednjega je v raziskavi sodelovalo **64 držav**, v Sloveniji pa je v raziskavi sodelovalo **6.721** dijakinj in dijakov oz. učenek in učencev iz 296 srednješolskih izobraževalnih programov, 52 osnovnih šol in dveh ustanov za izobraževanje odraslih.

Zbiranje podatkov je bilo v celoti izvedeno na računalnikih. Skupaj s šolami raziskavo v Sloveniji že od vključitve države v raziskavo izvaja Pedagoški inštitut. Nacionalna koordinatorka raziskave je **dr. Kladija Šterman Ivančič**, ki je tudi predstavila najnovejše rezultate.

Sporočilo za javnost in predstavitev z novinarske konference sta dostopni na:

Dodatne informacije: Nacionalna koordinatorka raziskave PISA: dr. Kladija Šterman Ivančič, kladija.sterman@pei.si

Mednarodno poročilo je dostopno na: [PISA - PISA \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/pisa/)